

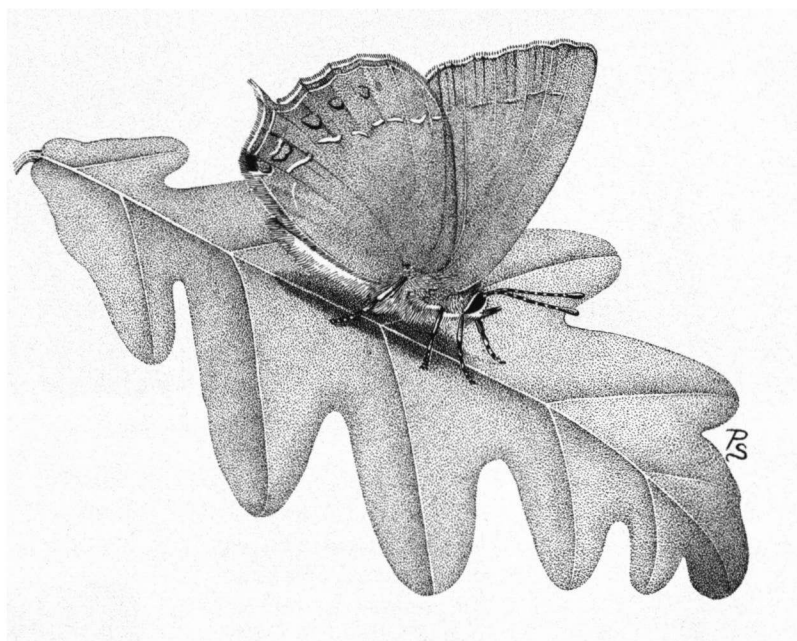
De Bruine eikepage

tekst: Derek Gibson

Dat er een flinke populatie van de bedreigde Bruine eikepage (*Nordmannia ilicis*) in Boswachterij Dorst in Noord-Brabant voorkomt, was al jaren bekend. Om te kunnen volgen hoe deze populatie zich ontwikkelt, loop ik vanaf 1995 een speciaal op deze soort gerichte monitoringroute. Omdat deze route op enkele minuten afstand van mijn woonplaats ligt, kon ik de afgelopen jaren bovendien alle stadia van deze interessante vlinder grondig bestuderen, met soms verrassende resultaten.

De route

Het begin werd in de winter van 1994/95 gemaakt met het uitzetten van een circa 900 m lange route aan weerszijden van de spoorlijn Breda-Tilburg in de Boswachterij Dorst. De route zelf loopt over een ruige berm van 5 meter breed. Daarlangs ligt een 2,5 m breed zandpad dat aan de bosrand grenst (zie tekening). Het westelijke deel van de route is begroeid met een mengeling van struiken, bestaande uit kleine Zomereiken, Ruwe berk en Sporkehout. Daartussen is een ruige grasvegetatie van

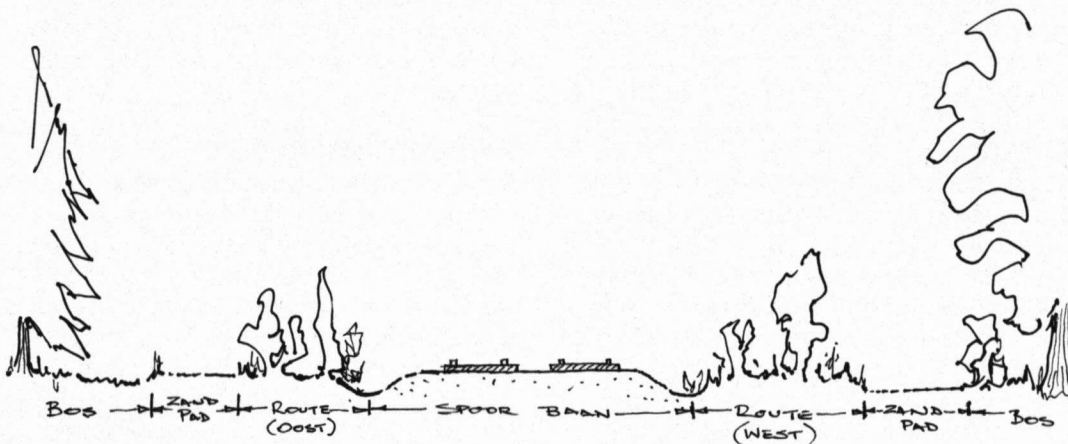

Pijpestrootje, Gladde witbol en Duinriet aanwezig, verrijkt met een flinke hoeveelheid Braam en Zandblauwtje. Aan de oostelijke kant van de route bestaat het struweel uit jonge eiken met veel Sporkehout, met daaronder hoofdzakelijk Pijpestrootje. Ongeveer de helft van de oppervlakte wordt bedekt door Struikheide. Zoals gewoonlijk in dit deel van Brabant bestaat de bodem uit dekzand. Begin jaren 90 heeft de NS, met het oog op mogelijk brandgevaar door remmende treinen, de westelijke helft van de route (het meest struikachtige deel) helemaal plat geklepeld. Sindsdien heeft dit deel zich hersteld van zo'n rigoreuze operatie en heeft een verjonging van de vegetatie plaatsgevonden waarvan onder andere de Bruine eikepage geprofiteerd heeft.

De Bruine eikepage.

TEKENING: PAUL SCHOENMAKER

De Bruine eikepage komt in Nederland vooral voor op de zandgronden in het oosten en zuiden van het land en in de duinen. In het zandgebied komt de soort voor langs bosranden, in jonge eikenaanplant en in open loofbossen. Het voorkomen van jonge en daardoor lage eiken in het gebied is belangrijk omdat de vlinder daar de eitjes op afzet. In de duinen is de aanwezigheid van jonge eiken minder belangrijk, daar worden ook oudere (en lage) eiken gebruikt. Ook moeten er voldoende nectarplanten in het leefgebied aanwezig zijn. In het zandgebied worden bloeiende bramen en Sporkehout veel als nectarplant gebruikt, in de duinen is Duinkruiskruid de favoriete nectarplant. Bovendien lijkt de aanwezigheid van hoge eikenbomen in het leefgebied belangrijk. Dergelijke bomen gebruiken de vlinders om elkaar te ontmoeten en om te baltsen (bron: Chardon, 1992).

TEKENING: DEREK GIBSON

Eitje van de Bruine eikepage.

FOTO: DEREK GIBSON

Het ei

De Bruine eikepage overwintert als ei en na enig speurwerk was het duidelijk dat die veelvuldig aanwezig waren. Ei-afzet gebeurt meestal op kleine Zomereiken van 40-150 cm hoog. Duidelijk is wel, dat als zeer kleine struiken benut worden, de ei-afzet plaatsvindt aan de hoofdstam zelf, en dan vlak boven grondniveau, zodat bij het zoeken het gras rondom opzij geschoven moet worden. Hoe hoger de waardplant, hoe hoger de ei-afzet. Heeft dit te maken met de reis die de rups moet afleggen om bij de groeipunten van takken te komen? De vrouwtjes zoeken geschikte plekken uit door boven op het eikje te landen en dan verder naar beneden te kruipen. Hierdoor krijgt zij misschien een indruk van de omvang van de waardplant. Eieren werden altijd gevonden op een stam of tak met een gladde bast zonder korstmossen. Meestal worden de eitjes aan de zuidoostkant van de boompjes afgezet.

De rups

In april verschijnen de eerste rupsen. Voor hun eerste maaltijd klimmen ze naar net geopende groeipunten van de takken. De kleur van de rupsen in het eerste en tweede stadium is beige met een roodbruine tekening. Na de derde vervelling krijgen de rupsen hun bekende geelgroene kleur en brengen ze de dag door onder verse bladeren waar ze vrij makkelijk te ontdekken zijn.

Bovendien zijn de rupsen in dit stadium constant in het gezelschap van mieren. De betekenis van dit gedrag en de soort mieren is mij niet bekend en hierna zal meer onderzoek plaats moeten vinden.

In april 1995 werden door strenge nachtvorsten heel veel groeipunten van de eiken vernield en de jonge rupsen hebben minstens een week moeten wachten op het uitkomen van slapende knoppen voordat het eten kon doorgaan. Misschien een reden dat er in 1995 minder vlinders geteld werden dan het daaropvolgende jaar.

De pop

Laat in mei zijn de rupsen volgroeid en klaar voor de verpopping. Meestal is het popstadium het moeilijkste stadium om in de natuur te ontdekken. Toch, wanneer een klein, afzonderlijk eikje als waardplant is gebruikt, levert een nauwkeurige zoektocht door alle dorre bladeren aan de voet van de plant verrassende resultaten op. In de strooisellaag zijn altijd dode bladeren

Al bijna volgroeide rups. Deze dia is in mei gemaakt.

FOTO: DEREK GIBSON

van het vorig jaar aanwezig, meestal binnen enkele centimeters van de hoofdstam, en deze gebruikt de rups om tussen te verpoppen.

Tellingen van vlinders

Door onvoorziene omstandigheden zijn de tellingen in 1995 te laat begonnen. Maar desondanks zijn er dat jaar 48 Bruine eikepages genoteerd. De resultaten voor 1996 waren echter boven verwachting. Met een duidelijk hoogtepunt in de laatste week van juli en de eerste week van augustus werden er in totaal 127 vlinders op de route geteld. Om de vliegtijd vast te kunnen

Summary

The endangered Ilex Hairstreak (*Nordmannia ilicis*) still has a fairly large colony existing in a nature reserve in the province of North Brabant. Along a monitoring route of oak scrubland, a total number of 127 butterflies were counted in 1996. A brief account of the observations is given, together with a description of the habitat and life cycle of the butterfly.

De Bruine eikepage is te herkennen aan de bruine onderkant van de vleugels. Bij de veel algemener voorkomende Eikepage is de onderkant veel lichter en grijzig.

FOTO: DEREK GIBSON

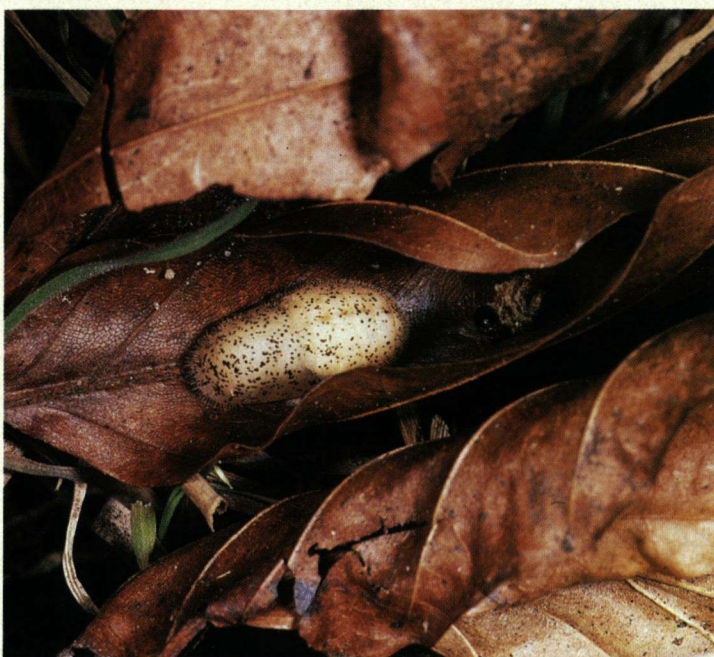
stellen, ben ik vroegtijdig de route gaan lopen om precies het begin van de uitkomsten van de vlinderperiode te kunnen noteren. Het einde van de vlinderperiode is bepaald door te blijven lopen totdat er niets meer viel op te schrijven.

De meeste vlinders zijn waar te nemen bij het foerageren op bloemen, met name op Braam en iets later en een stuk moeilijker waarneembaar op Sporkehout. Doordat op het Sporkehout ook veel Eikepages voorkwamen, was het allesbehalve gemakkelijk om onderscheid tussen deze twee soorten te maken. Maar, oefening baart kunst, en alle activiteiten van dit lid van de pagefa-

milie zijn waar te nemen voor eenieder die de nodige tijd en geduld tot zijn beschikking heeft. Ik kan het van harte aanbevelen voor wie meer wil weten van het verborgen leven van onze dagvlinders.

Literatuur:

Chardon, P., 1992. De Bruine eikepage en zijn leefgebied. Vlinders jrg. 7, nr. 3; blz 4-8.

Een overwinterende pop. Rechts van de pop is nog het huidje te zien waar de rups voor de verpopping is uitgekropen.

FOTO: DEREK GIBSON